

Scenarios for the Hybrid war of Israel against the Islamic Republic of Iran in the horizon of 2029

Khalil Koulivand^{1✉} | Ali Sattarikhah² | Mohammad Sepehri³

1. Corresponding Author, Ph. D Student of Futures Studies, Imam Khomeini International University, Qazvin, Iran.

E-mail: [K. Koulivand@edu.ikiu.ac.ir](mailto:K.Koulivand@edu.ikiu.ac.ir)

2. Ph. D in Strategic Management, faculty member of Shahid Sattari Aviation University, Tehran, Iran.

E-mail: alisattarikhah@yahoo.com

3. Assistant professor and faculty member of Khatam al-Anbia Air Defense University, Islamic Republic of Iran Army, Tehran, Iran.

E-mail: Sepehri377@chmail.ir

Article Info

Article type:

Research Article

Article history:

Received

06 January 2023

Received in revised form

25 February 2023

Accepted

19 April 2023

Published online

16 March 2024

Keywords:

Scenario planning, Israel, Islamic Republic of Iran, hybrid war.

ABSTRACT

Objective: Since the beginning of the Islamic Revolution, Israel has been seeking to control and limit the influence of Iran and, if possible, to change the sacred system of the Islamic Republic of Iran, and after trying different ways, from hard war to soft influence, to deal with Iran, with the new way of war, i. e. the hybrid nature. It has happened, therefore the present article seeks to identify and outline the scenarios for the combined war of Israel against the Islamic Republic of Iran in the horizon of 2029.

Methodology: The current research is an exploratory description in terms of its practical purpose and in terms of its nature and method, based on the seven-step scenario writing futures studies method. The statistical sample of the research is 17 professors of armed forces universities, commanders and managers in strategic jobs, and information was collected in a library and field form using brainstorming methods and interviews with experts.

Findings: In this article, while using the scenario method, four future scenarios have been drawn around Israel's combined war against Iran, and these scenarios have been narrated by describing four scenario plans

Originality: In the scenario of cyber-electronic attacks, cyber threats against the country's infrastructure have been narrated. In the scenario of cultural invasion, Israel's soft war attack against Iranians is depicted. The hard war scenario draws the hardware-like drawing of the war in alliance with America, and the scenario of Iran's deterrence power and the inability to impose a combined war describes the country's defense ability in dealing with a combined war in the horizon of 2029.

Cite this article: Koulivand, Kh. , Sattarikhah, A. & Sepehri, M. (2024). Scenarios for the Hybrid war of Israel against the Islamic Republic of Iran in the horizon of 2029. *Military Sciences and Techniques*, 19(66), 189-218.

DOI: <http://doi.org/10.22034/QJMST.2024.1986908.1831>

© The Author(s)

Publisher: AJA Command and Staff University

DOI: 10.22034/QJMST.2024.1986908.1831

سناریوهای فراروی جنگ ترکیبی اسرائیل علیه ج.ا ایران در افق

۱۴۰۷

خلیل کولیوند^۱ | علی ستاری خواه^۲ | محمد سپهری^۳

۱. دانشجوی دکتری آینده‌پژوهی، دانشگاه بین‌المللی امام خمینی (ره)، قزوین، ایران. رایانامه:

K.Koulivand@edu.ikiu.ac.ir

۲. عضو هیئت‌علمی دانشگاه هوایی شهید ستاری، تهران، ایران. رایانامه: alisattarikhah@yahoo.com

۳. استادیار دانشگاه پدافند هوایی خاتم الانبیا (ص) اجا، تهران، ایران. رایانامه: Sepehri377@chmail.ir

چکیده

اطلاعات مقاله

هدف: اسرائیل از ابتدای انقلاب اسلامی به دنبال کنترل و محدودسازی ج.ا ایران و در صورت امکان تغییر نظام در ایران بوده و پس از امتحان کردن راه‌های مختلف از جنگ سخت تا نفوذ نرم برای مقابله با ایران، به شیوه نوین جنگ یعنی ماهیت ترکیبی آن روی آورده، از این رو مقاله حاضر به دنبال شناسایی و ترسیم سناریوهای فراروی جنگ ترکیبی اسرائیل علیه جمهوری اسلامی ایران در افق ۱۴۰۷ است.

روش: پژوهش حاضر از نظر هدف کاربردی و از حیث ماهیت و روش، توصیفی اکتشافی است که بر پایه روش آینده‌پژوهی سناریونویسی با هفت گام انجام شده است. نمونه آماری پژوهش ۱۷ نفر از اساتید دانشگاه‌های نیروهای مسلح، فرماندهان و مدیران در مشاغل راهبردی است و گردآوری اطلاعات به‌صورت کتابخانه‌ای و میدانی با بهره‌گیری از روش‌های ذهن‌انگیزی و مصاحبه با خبرگان بود.

یافته‌ها: در این مقاله ضمن استفاده از روش سناریوپردازی، چهار سناریو آینده پیرامون جنگ ترکیبی اسرائیل علیه ج.ا ایران ترسیم شده که این سناریوها با توصیف چهار طرح سناریویی روایت شده‌اند.

نتیجه‌گیری: در سناریو حمله‌های سایبر-الکترونیک، تهدیدهای سایبری متوجه زیرساخت‌های کشور روایت شده است. در سناریو تهاجم فرهنگی، حمله جنگ نرم اسرائیل علیه ایرانیان به تصویر کشیده شده است. سناریو جنگ سخت، ترسیم سخت‌افزارگونه جنگ در ائتلاف با آمریکا را ترسیم می‌کند و سناریو قدرت بازدارندگی ج.ا. ایران و ناتوانی در تحمیل جنگ ترکیبی، توان پدافندی کشور را در مقابله با جنگ ترکیبی را در افق ۱۴۰۷ توصیف می‌کند.

نوع مقاله:

مقاله پژوهشی

تاریخ دریافت:

۱۴۰۱/۱۰/۱۶

تاریخ بازنگری:

۱۴۰۱/۱۲/۰۶

تاریخ پذیرش:

۱۴۰۲/۰۱/۳۰

تاریخ انتشار:

۱۴۰۱/۱/۲۵

کلیدواژه‌ها:

سناریوپردازی، اسرائیل، جمهوری اسلامی ایران، جنگ ترکیبی.

استناد: کولیوند، خلیل؛ ستاری خواه، علی؛ و سپهری، محمد (۱۴۰۳). سناریوهای فراروی جنگ ترکیبی اسرائیل علیه جمهوری اسلامی ایران در افق ۱۴۰۷. *فصلنامه علوم و فنون نظامی*، ۱۹(۶۶)، ۲۱۸-۱۸۹.

DOI: <http://doi.org/10.22034/QJMST.2024.1986908.1831>

ناشر: دانشگاه فرماندهی و ستاد ارتش جمهوری اسلامی ایران

© نویسندگان.

DOI: 10.22034/QJMST.2024.1986908.1831

مقدمه

جمهوری اسلامی ایران به دلیل ماهیت ضد استکباری و همچنین موقعیت خاص ژئوپلیتیکی، ژئواستراتژیکی و ژئواکونومیکی خود در منطقه جنوب غرب آسیا و برنامه صلح‌آمیز هسته‌ای و مهم‌تر از همه تهدید بالقوه‌ای که دائماً برای اسرائیل به حساب می‌آید، همواره در معرض تهدیدات زمانی و مکانی آن قرار داشته به‌گونه‌ای که از ابتدای انقلاب اسلامی به دنبال کنترل و محدودسازی و در صورت امکان تغییر نظام در ایران بوده و پس از امتحان کردن روش‌های مختلف از جنگ سخت تا نفوذ نرم، به نوع جدیدی از نبردهای امروزی که از آن به‌عنوان جنگ ترکیبی یا هیبریدی^۱ نام می‌برند، روی آورده و در سنوات اخیر با استفاده از تمامی عوامل سازنده این نوع از جنگ، نبرد بی‌سابقه‌ای را علیه ج.ا.ایران رقم زده است (ستاری‌خواه و همکاران، ۱۳۹۵).

هدف اسرائیل از این نبرد در سه حوزه زمانی کوتاه‌مدت، میان‌مدت و بلندمدت قابل ترسیم است. در افق کوتاه‌مدت با هدف سردرگم نمودن ایران از طریق به‌راه انداختن جنگ نیابتی و حمایت از گروه‌های تروریستی سعی در ناامن جلوه‌دادن داخل ایران می‌نماید. در افق میان‌مدت با فرصت‌طلبی از نقاط ضعف اجتماعی، سیاسی، اقتصادی و نظامی ایران به دفاع از خود در عرصه منطقه‌ای پرداخته و در افق بلندمدت با تضعیف نظام جمهوری اسلامی ایران در جهت قبول تغییر سیاست کلان خود اقدام نموده است (کلانتری، ۱۳۹۵: ۱۴۳-۱۶۲).

ایران نیز برای مواجهه با این نوع از اقدامات، با انتخاب راهبردهای سیال و تغییرات تاکتیکی در عرصه نبردهای نظامی و دیپلماتیک، توان خود را برای دفاع پرقدرت هیبریدی افزایش داده است. از این‌رو مقاله حاضر با هدف تدوین سناریوهای فراروی جنگ ترکیبی اسرائیل علیه جمهوری اسلامی ایران در افق ۱۴۰۷ به سؤالات زیر که به نوعی اهداف فرعی مقاله را نیز در بر می‌گیرد، پاسخ می‌دهد.

۱. پدیده‌های شناخت محیط (داخلی و خارجی) مرتبط با موضوع تحقیق کدام‌اند؟
۲. چهار طرح سناریویی پیش‌فرض مرتبط با موضوع تحقیق کدام‌اند؟
۳. عوامل کلیدی (عامل‌های موفقیت و شکست) مرتبط با موضوع تحقیق کدام‌اند؟
۴. نیروهای پیشران هر یک از عوامل کلیدی مرتبط با موضوع تحقیق کدام‌اند؟
۵. میزان عدم قطعیت و اهمیت عوامل کلیدی مرتبط با موضوع تحقیق چقدر است؟

۶. منطق طرح سناریوهای چهارگانه‌ی به‌عنوان پیش فرض مرتبط با موضوع تحقیق

چیست؟

۷. داستان هر یک از عناوین سناریویی چهارگانه چیست؟

۸. اولویت سناریوهای چهارگانه کدام است؟

مبانی نظری و پیشینه‌های پژوهش

مبانی نظری

برای دهه‌ها، مفهوم بازدارندگی و ترس از مواجهه هسته‌ای، قدرت‌های بزرگ را از تجاوز به یکدیگر منع می‌کرد. اما امروزه پیشرفت‌های فناورانه و گسترش ارتباط متقابل به برخی دولت‌ها این اجازه را داده است تا با استفاده از " تهدیدهای ترکیبی " راه‌هایی برای به چالش کردن دیگر کشورها پیدا کنند. این روش جنگ مستلزم استفاده همزمان از طیف وسیعی از ابزارهایی است که در ترکیب با قدرت سخت نظامی به‌کار می‌روند (بالکائین و همکاران^۱، ۲۰۲۲: ۲۶-۴۱).

آنچه که امروزه در صحنه نبردها با آن مواجه هستیم، برخلاف جنگ‌های دهه‌های گذشته که مبتنی بر جنگ کلاسیک، ایجاد خسارت و تخریب، جنگ فرسایشی با تکیه بر استفاده از سلاح‌ها و تجهیزات پیشرفته جنگی بر اساس مرزهای جغرافیایی و اشغال زمین بود، اما جنگ‌های آینده را به سمت جنگ‌های هوشمند، ترکیبی، نیابتی، خارج از مرزهای بین‌المللی و مبتنی بر استفاده از زیرساخت‌های سایبری در ابزار و سلاح‌های نظامی نموده است (ماریا^۲، ۲۰۱۸: ۳۷۴-۳۹۲).

مفهوم جنگ ترکیبی در اصل در چارچوب بحث‌های پیرامون تغییر ماهیت جنگ و مسئله مرتبط با ساختارهای نیرو در آینده و نوسازی نیرو پدیدار شد (ماتیس و همکاران^۳، ۲۰۰۵: ۱۸-۱۹). یکی از اولین طرفداران این اصطلاح فرانک هافمن است (هافمن، ۲۰۰۷). با توجه به اینکه دشمنان به طور فزاینده‌ای ترکیب یکپارچه‌ای از قابلیت‌های متعارف و تاکتیک‌های نامنظم را در همان فضای نبرد به کار می‌گیرند، هافمن استدلال می‌کند که شیوه‌های متمایز جنگ، اقدامات تروریستی و جنایتکاران برای ایجاد شکل ترکیبی از جنگ با یکدیگر همگرا می‌شوند (فریدمن^۴، ۲۰۱۸).

1 Balcaen et al

2 Maria

3 Mattis et al

4 Fridman

پس از الحاق کریمه به روسیه، این مفهوم محبوبیت بیشتری پیدا کرد و وارد فرهنگ لغت راهبردی غرب شد. در این فرآیند، معنای آزادتری برای اشاره به استفاده ترکیبی از ابزارهای نظامی و غیرنظامی، متعارف و غیرمتعارف، آشکار و پنهان و اعمال نفوذ پیدا کرد (مانوز و همکاران^۱، ۲۰۱۶: ۶۳-۸۷).

از نظر بسیاری از مفسران، جنگ هیبریدی چیزی بیش از یک اختصار برای رقابت ژئواستراتژیک در حوزه‌های مختلف یا تعبیری برای تجاوز روسیه است که بینش مفید کمی ارائه می‌دهد (چارپ^۲، ۲۰۱۵: ۵۱-۵۸). جنگ ترکیبی یک اصطلاح نیست و سیال بودن آن ارزیابی مفاهیم آن را دشوار کرده است (اکانل، ۲۰۱۵: ۲۷-۳۰). با این حال، ناتو و اتحادیه اروپا چالش‌های خاصی را به این مفهوم مرتبط کرده‌اند. عنوان می‌شود که دشمنان ترکیبی از قانون، استدلال‌های قانونی و گونه‌های مختلف جنگ را برای به دست آوردن مزیت عملیاتی یا استراتژیک استفاده می‌کنند (هافمن^۳، ۲۰۰۹: ۳۴-۳۹).

علاوه بر این، جنگ ترکیبی عملاً به یک اصل اعتقادی تبدیل شده است که تمایز کلاسیک بین جنگ و صلح را در نتیجه ترکیبی شدن جنگ نشان می‌دهد (ویرتز^۴، ۲۰۱۷: ۱۰۶-۱۱۴). برای مثال، رهبران ناتو در نشست بروکسل خود که در ژانویه ۲۰۱۸ برگزار شده است، به چالش‌های فزاینده ناشی از دولت‌ها و بازیگران غیردولتی که از فعالیت‌های ترکیبی به‌منظور ایجاد ابهام و محو کردن خطوط بین صلح، بحران و درگیری استفاده می‌کنند، صحبت به میان آورده‌اند (ساری^۵، ۲۰۲۰: ۱-۲۲).

درک محدود جنگ ترکیبی، همانطور که در ابتدا توسط هافمن مطرح شده است، شکلی از هنر عملیاتی را توصیف می‌کند و بنابراین ارتباط نزدیکی با انواع خصومت‌ها دارد. مزیت دیدگاه جنگ هیبریدی این است که توجه را به تاکتیک‌های خصمانه خاصی معطوف می‌کند (تننباوم^۶، ۲۰۱۵: ۹۵-۱۱۲). دشمنان از تاکتیک‌های ترکیبی، از جمله قانون، نه تنها در سایه درگیری‌های مسلحانه قریب‌الوقوع یا در خلال خصومت‌های واقعی، بلکه در موقعیت‌هایی که چشم‌انداز فوری جنگ وجود ندارد، استفاده می‌کنند.

1 Munoz et al

2 Charap

3 Hoffman

4 Wirtz

5 Sari

6 Tenenbaum

تلاش برای قتل سرگئی اسکرپال^۱ با یک عامل اعصاب شیمیایی در شهر سالزبری^۲ در ۴ مارس ۲۰۱۸ یک مثال از جنگ هیبریدی را ارائه می‌دهد. به همین دلیل است که بسیاری از مفسران و سازمان‌هایی مانند اتحادیه اروپا ترجیح می‌دهند از عبارت تهدیدات ترکیبی استفاده کنند (منقم^۳، ۲۰۱۵: ۶۵-۷۴).

به گفته مرکز عالی اروپا برای مقابله با تهدیدات ترکیبی، چنین تهدیدهایی شامل هدف قرار دادن سیستماتیک آسیب‌پذیری‌های سیاسی، اجتماعی، اقتصادی، نظامی است در این صورت است که این تعریف از تهدیدات ترکیبی ممکن است توصیف مناسبی از آن را ارائه دهد (رنز^۴، ۲۰۱۶: ۲۸۳-۳۰۰).

بدیهی است که تغییر ماهیت صحنه‌های نبرد در آینده چالشی است که دغدغه اصلی فرماندهان نظامی و بسیاری از محققان حوزه نظامی را در بر خواهد گرفت که در حال حاضر با ظهور جنگ‌های ترکیبی (هیبریدی) دو چندان شده است (بهاری و آذر، ۱۳۹۷).

جدیدترین و پیچیده‌ترین سبک جنگیدن که تاکنون مطرح شده و در رفتارهای اسرائیل نیز به وضوح علیه جمهوری اسلامی ایران مشاهده می‌گردد، جنگ‌های ترکیبی است. جنگ ترکیبی اسرائیل علیه ج.ا.ایران، شامل به‌کارگیری همزمان و توأمان گسترده‌ای از ابزارهای متعارف، نامنظم و نامتقارن می‌باشد. اسرائیل از زمان پیروزی انقلاب اسلامی و به‌منظور مهار سیاست‌های ضد اسرائیلی ج.ا.ایران تلاش نموده تا از یک سو با حضور در محیط پیرامونی ایران، حوزه منطقه‌ای ایران را ناامن و نامطمئن گرداند و از سوی دیگر با رهگیری سیاست‌های ایران در محیط پیرامونی خود، حلقه‌های اتصال منطقه‌ای ایران را با آسیب مواجه نماید (کولیوند، ۱۴۰۱: ۸۵-۱۰۶).

جنگ ترکیبی که امروزه از آن در محافل بین‌المللی صحبت به میان می‌آید، شامل استفاده یک بازیگر دولتی یا غیردولتی از همه ابزارهای در دسترس دیپلماتیک، اطلاعاتی، نظامی و اقتصادی با هدف ایجاد بی‌ثباتی در کشور هدف می‌باشد که البته نمود آن را در رفتارهای اسرائیل به وضوح می‌توان مشاهده نمود (بقایی و همکاران، ۱۳۹۵). تعدادی از ویژگی‌های مرتبط با جنگ‌های ترکیبی که در منابع و مأخذ معتبر و

1 Sergei Skripal

2 Salisbury

3 Monaghan

4 Renz

دست اول داخلی و خارجی به آن اشاره شده و پیرامون هر یک از آن‌ها بحث و بررسی‌های جامع و متقنی صورت پذیرفته است عبارت‌اند از حضور عناصر عمده نیروهای منظم و نامنظم دولتی و غیردولتی، مشارکت راهبردی، فرماندهی چند وجهی، اقدام هم‌زمان، ابزارهای چندوجهی، تهدیدهای سریع و همچنین فقدان دکترین عملیاتی مشخص (حاجی‌زاده، ۱۴۰۱: ۱۰۳-۱۴۳).

تهدیدهای ترکیبی که امروزه علیه جمهوری اسلامی ایران به کارگرفته می‌شود سطح کاملی از روش‌های مختلف جنگ از جمله قابلیت‌های منظم، تاکتیک‌های نامنظم و فعالیت‌های تروریستی از جمله خشونت و فعالیت‌های منازعه‌جویانه را به ارمغان می‌آورد و می‌تواند هم توسط دولت‌ها و هم توسط عوامل غیردولتی هدایت شود. ویژگی اصلی این جنگ چند وجهی و ترکیب چند روش است (مصدق و روشنی، ۱۳۹۶).

در تحلیل تئوری‌ها و پارادایم‌های غالب مانند جنگ هیبریدی به این نکته می‌رسیم که مقابله با تهدیدهای هیبریدی صرفاً با استفاده از یکی از انواع آمادگی‌های دفاعی و رزمی و اقدامات متقابل نتیجه نمی‌دهد و باید کشورهایی که مورد تهدید هیبریدی قرار می‌گیرند به عملیات‌های تأثیرمحور و ناهمگون متصل شوند و به‌گونه‌ای با شناخت عوامل کلیدی و مؤثر در جنگ، از طریق اعمال نیروهای پیشران و تأییدادن عدم قطعیت‌هایی که در محیط نبردهای جنگ ترکیبی به‌عینه نمود می‌یابد، سناریوهای مختلفی را برای دفاع به‌کار بگیرد (بختیاری و ساعدی، ۱۳۹۸).

تعاریف و اصطلاحات

- **جنگ ترکیبی:** هافمن^۱ جنگ ترکیبی را این‌گونه تعریف می‌نماید، "جنگ ترکیبی جنگی است که در آن هر یک از دشمنان سعی دارند با بهره‌گیری از یک روند مشخص در یک فضای جنگی با به‌کار بستن هم‌زمان و هماهنگ یک قالب شکل‌یافته از سلاح‌های متعارف و نامتعارف، تاکتیک‌های نامنظم در جنگ منظم، تروریسم و بیوتروریسم و رفتار جنایی برای به دست آوردن اهداف سیاسی خود اقدام کنند" (راجی و افتخاری، ۱۳۹۸).

- سناریوپردازی: سناریو^۱ نگاه به آینده از دریچه و چشم‌اندازی خاص است که در چارچوب آن، داستان ترسیم شده دارای سازگاری منطقی بوده و رخدادهای بیرون از حقیقت‌نمایی و خردورزی در تار و پود آن، جایی ندارد. سناریو، یعنی روایتی درباره آینده که شامل داستان‌هایی از گذشته و حال نیز خواهد بود (بل^۲، ۱۳۹۸: ۵۴۹) در اصل، هدف از تدوین سناریوها، خلق فضای بررسی احتمالی آینده‌های ممکن^۳ می‌باشد، به‌صورتی که بشود پابرجایی سیاست‌ها را در برابر طیفی از چالش‌ها و پیشامدهای آینده بیازمائیم؛ سناریوها به ما کمک می‌کنند تا شگفتی‌سازها^۴ را در چارچوب چالش‌ها یا فرصت‌های بالقوه شناسایی کنیم (پدرام و زالی، ۱۳۹۷).
- **عدم قطعیت:**^۵ به عواملی گفته می‌شود که نتایج ناشناخته دارند و هنوز رخ نداده‌اند و همچنین نمی‌توان برای آن‌ها میزان احتمال وقوع خاصی را پیش‌بینی نمود. این عناصر و عوامل همواره ذاتاً به عناصر مشخصی مرتبط بوده و می‌تواند با به سؤال کشیدن فرضیات خود در رابطه با این موارد، آن‌ها را یافت (شوارتز^۶، ۱۳۹۰: ۲۲۶).
- **پیشران:**^۷ ساده‌ترین و رساترین تعریف برای پیشران این است که این‌ها نیروهای بزرگ تغییر هستند (شوارتز، ۱۳۹۰: ۲۲۶).
- **کنشگران:**^۸ کنشگران آن‌هایی را شامل می‌شود که قدرت اثر گذاشتن بر معیارهای مطلوبیت سازمان را دارا بوده و می‌توانند دولتی، خصوصی، گروه‌های فراملی و فروملی، سازمان‌های بین‌المللی و یا افراد را شامل شود (پدرام و احمدیان، ۱۳۹۴).
- پیشینه‌های پژوهش**
- مطابق با بررسی‌های انجام شده در منابع تحقیقاتی و در پایگاه‌های اطلاعاتی و نشریات معتبر علمی، مواردی پیرامون موضوعاتی که به‌نوعی با این مقاله مرتبط بوده‌اند، شناسایی شد اما این منابع همه متغیرها و ابعاد آن را با هم بررسی نکرده‌اند و در آن‌ها فقط به برخی از مؤلفه‌های مدنظر محققین توجه شده است که در ادامه نمونه‌هایی از این مقاله‌ها در جدول (۱) ارائه می‌گردد.

1 Scenario

2 Wendell Bell

3 Possible Futures

4 Wild Cards

5 Uncertainty

6 Peter Schwartz

7 Driving Forces

8 Activist

جدول (۱) پیشینه تحقیقات انجام شده

محقق	سال انجام	عنوان	نتایج و یافته‌های تحقیق
شادمانی و همکاران	۱۳۹۷	راهبرد اتحاد پیرامونی رژیم صهیونیستی و موازنه تهدید با ایران (بررسی تأثیر انقلاب اسلامی بر تغییر راهبرد اتحاد پیرامونی)	یافته‌های مقاله نشان می‌دهد که بر اساس متغیرهای تهدیدزا، اتحاد پیرامونی ایران با هدف ایجاد موازنه تهدید در برابر دولت عربی با همکاری ایران اجرا شده است. یافته‌های نویسنده تبیین می‌کند که پایه اهداف و روابط اسرائیل محصول ساخت قدرت و رفع چالش‌های امنیتی بر اساس تهدیداتی است که در محیط روانی اسرائیل به صورت تبلیغی و نمایشی بوده نه در محیط واقعی.
احمدی	۱۳۹۵	راهبرد اسرائیل در مورد برجام	محقق در این مقاله عنوان می‌دارد که در طول مذاکرات هسته‌ای، اسرائیل در راستای جلوگیری از شکل‌گیری توافق میان ایران و ۵+۱، تلاش‌های آشکار و پنهان گسترده‌ای انجام داده که در این پژوهش، محقق ضمن اشاره به موضع و رفتار این رژیم نسبت به مذاکرات هسته‌ای و برجام، به سناریوهای محتمل برخورد آن با این توافق در آینده پرداخته است.
امیدی و خیری	۱۳۹۵	تأثیر روابط جمهوری آذربایجان و اسرائیل بر امنیت ملی ایران	استدلال اصلی این مقاله این است که به روابط با اسرائیل می‌اندیشد و در این رابطه، عمدتاً به دنبال دستیابی به ادوات و تکنولوژی‌های پیشرفته نظامی و کسب حمایت لابی صهیونیستی در آمریکا برای مقابله با لابی ارمنی است. در مقابل، اسرائیل نیز در قالب «دکترین پیرامونی» به اقدامات همزمانی دست زده که به نظر می‌رسد بخش مهمی از هدف آن، مقابله با جمهوری اسلامی ایران در ابعاد سیاسی، نظامی، اطلاعاتی و حتی اقتصادی است.
بچمن ^۱	۲۰۱۵	تهدیدهای جدید قرن ۲۱ برای صلح و امنیت جهانی	پژوهشگر در این مقاله شکل جدیدی از جنگ یعنی «جنگ ترکیبی» را مورد بحث قرار می‌دهد. پژوهشگر با گنجانیدن جنبه‌های مختلف از جمله «تروریسم سایبری» و «جنگ سایبری» در پس‌زمینه جنگ اوکراین و روسیه می‌پردازد و در ادامه تهدید گروه‌های اسلام‌گرای رادیکال در آفریقا و خاورمیانه را مطرح می‌کند. همچنین یافته‌های یک پروژه تهدید ترکیبی در حال انجام توسط کالج دفاعی سوئد را مورد بحث قرار می‌دهد. این مقاله پیش‌بینی می‌کند که دکترین‌های نظامی، رویکردهای سنتی به جنگ و صلح و برداشتهای آنها باید در آینده تغییر کنند.
قاسمی و برزگر	۱۳۹۲	استراتژی تهدید وجودی اسرائیل و	با افزایش نقش و قدرت منطقه‌ای ایران، به ویژه پس از مطرح شدن پرونده هسته‌ای آن در مجامع بین‌المللی در سال ۲۰۰۳،

محقق	سال انجام	عنوان	نتایج و یافته‌های تحقیق
		امنیت ملی ایران	اسرائیل با طرح مسئله «تهدید وجودی»، ایران را به عنوان تهدیدی علیه موجودیت خود معرفی کرده است. نتایج پژوهش نشان می‌دهد که این سیاست علاوه بر کمک به برخی از اهداف داخلی در اسرائیل و توجیه کمک‌های امریکا، برنامه‌ای است برای مهار و بازدارندگی ایران که باعث شکست انحصار هسته‌ای و تنزل جایگاه اسرائیل در خاورمیانه شده است.
کولایی و رضازاده	۱۳۹۲	نقش ایران در گسترش روابط جمهوری آذربایجان و اسرائیل	محققین مطرح می‌نمایند که اسرائیل و جمهوری آذربایجان، ایران را تهدیدی برای امنیت خود می‌دانند. ادراک این تهدید مشترک، آنها را به ایجاد روابط گسترده نظامی - امنیتی و سیاسی - اقتصادی با یکدیگر پیش رانده است. نویسندگان پژوهش بر این باورند که جمهوری آذربایجان و اسرائیل بر اساس درک خود از اشتراک منافع و احساس تهدید مشترک از سوی جمهوری اسلامی ایران، برای ایجاد موازنه در برابر آن، روابط خود را گسترش داده‌اند و به اقدامات نرم‌افزاری و بعضاً سخت‌افزاری از طریق آذربایجان بر علیه ایران دست زده‌اند.

با توجه به بررسی پیشینه‌های مطرح شده در این مقاله، نکات زیر مشاهده می‌شود:

- توجه ویژه برخی دولت‌ها و کشورهای متخاصم و به‌خصوص اسرائیل به اهمیت جنگ ترکیبی علیه ج.ا.ایران؛
- ضرورت ایجاد اعمال جنگ ترکیبی علیه ایران با توجه به عدم موفقیت سناریوهای مختلف به‌کار گرفته شده تاکنون.
- موارد زیر را می‌توان به‌عنوان ضرورت‌های انجام این پژوهش برشمرد:
- لحاظ کردن نگاه آینده‌نگارانه در سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی امنیتی و نظامی کشور؛
- توجه به تهدیدات و فرصت‌های مطرح در حوزه جنگ ترکیبی.

روش‌شناسی پژوهش

مقاله حاضر از نظر هدف، کاربردی و از حیث ماهیت و روش، توصیفی اکتشافی است. این مقاله بر پایه رویکرد کیفی انجام و در پی گردآوری داده‌ها به‌منظور مفهوم‌سازی و ارائه تحلیل‌های تجویزی است. با توجه به اهمیت موضوع، سعی شده عوامل و پیشران‌های مؤثر در حوزه‌های مختلف و گوناگون جنگ ترکیبی مورد توجه قرار گیرد. در تحقیق حاضر از روش نمونه‌گیری هدفمند در جامعه آماری شامل ۱۷ نفر از اساتید دانشگاه‌های نیروهای مسلح و فرماندهان و مدیران شاغل در حوزه‌های راهبردی

استفاده شده است. ویژگی‌های انتخاب نمونه آماری بر اساس داشتن نگاه راهبردی به موضوع تحقیق، داشتن تحصیلات عالی در حوزه‌های آینده‌پژوهی، داشتن بیش از ده سال سابقه در حوزه‌های مختلف تصمیم‌گیری و سیاست‌گذاری کلان و دارا بودن سابقه پژوهشی به‌منظور درک بیشتر و عمیق‌تر تحقیق بوده است. در خصوص شیوه‌های گردآوری اطلاعات و روش تجزیه و تحلیل، ابتدا مرور ادبیات و بررسی کتابخانه‌ای علمی و تخصصی انجام و سپس با انجام مصاحبه عوامل کلیدی و پیشران‌های وارد بر موضوع شناسایی و احصاء گردید. روش اصلی تجزیه و تحلیل مقاله بر پایه سناریوپردازی به روش هفت گام شامل مراحل زیر بوده است:

- گام اول: مشخص کردن موضوع اصلی سناریو؛
- گام دوم: مشخص کردن عوامل کلیدی؛
- گام سوم: مشخص کردن نیروهای پیشران؛
- گام چهارم: تعیین میزان عدم قطعیت‌ها؛
- گام پنجم: تعیین منطق سناریوها؛
- گام ششم: داستان‌سرایی و تعیین شاخص‌های راهنما؛
- گام هفتم: بررسی و اولویت‌بندی سناریوها.

تجزیه و تحلیل داده‌ها

بر اساس آنچه در بخش روش‌شناسی مطرح شد تجزیه و تحلیل داده‌ها به روش کیفی در هفت گام صورت می‌پذیرد که این هفت گام پاسخ به سؤالات مطرح شده در بخش مقدمه نیز می‌باشد.

گام اول: مشخص کردن موضوع اصلی سناریو

هدف از اجرای این گام، در واقع تبیین موضوع تحقیق یا تصمیم‌های حاصل از انجام مقاله با آثار بلندمدتی آن است. بدیهی است هر چقدر گستره تصمیم یا موضوع مورد بحث محدودتر باشد تدوین سناریوها آسان‌تر خواهد بود. در این گام گفتگو و مصاحبه با تصمیم‌سازان برای تشخیص و روشن‌تر ساختن تصمیم‌گیری یا ارائه پاسخ منطقی به موضوع اصلی صورت می‌پذیرد.

به استناد مطالب ذکر شده در بالا و وجود دو متغیر کلی عدم قطعیت و اهمیت موضوع تحقیق، طرح‌های سناریوی چهارگانه به شرح جدول (۲) به‌عنوان پیش‌فرض‌های تحقیق مطرح هستند.

جدول (۲) عناوین طرح‌های سناریوی پیش‌فرض

ردیف	عنوان طرح‌های سناریویی (پیش‌فرض)	نوع سناریو از دیدگاه اسرائیل
۱	حملات سایبر - الکترونیک	معمولی
۲	تهاجم فرهنگی	معمولی
۳	تحمیل جنگ سخت ائتلافی علیه منابع هسته‌ای	معجزه‌آسا
۴	قدرت بازدارندگی ج.ا. ایران و ناتوانی در تحمیل جنگ ترکیبی	فاجعه‌آمیز

گام دوم: مشخص کردن عوامل کلیدی

بعد از مشخص شدن موضوع یا تصمیم‌های اصلی فهرستی از مهم‌ترین عواملی که تأثیر مستقیم در پیامد تصمیم‌های شناخته شده دارند، تهیه می‌شود، این عوامل بر موفقیت یا ناکامی آن تصمیمات، تأثیرگذار هستند. هدف از این گام عمدتاً فهم تحلیلی از تصمیم یا موضوع تحقیق است. با مراجعه به منابع مختلف مرتبط با موضوع تحقیق، اقدام به محیط‌شناسی (داخلی و خارج) نموده و مهم‌ترین عوامل تأثیرگذار بر موضوع تحقیق و طرح‌های سناریویی به شرح جدول (۳) ارائه می‌گردد.

جدول (۳) عوامل کلیدی اثرگذار و اثرپذیر بر موضوع پژوهش

ردیف	عوامل کلیدی	ردیف	عوامل کلیدی
۱	قابلیت آفند سایبر-الکترونیک اسرائیل علیه ایران	۹	نیروی هوایی قدرتمند اسرائیل
۲	خرابکاری هسته‌ای	۱۰	قدرت پهپادی اسرائیل
۳	قابلیت آفند سایبر-الکترونیک ایران علیه اسرائیل	۱۱	ائتلاف آمریکا-اسرائیل در جنگ سخت
۴	تبلیغ ایران هراسی اسرائیل در جهان	۱۲	حضور منطقه‌ای و فرماندهی نیروی قدس
۵	دامن زدن به اختلافات قومی-مذهبی در ایران	۱۳	قدرت موشکی ج.ا. ایران
۶	هوشیاری و دشمن‌شناسی ایرانیان	۱۴	قدرت پهپادی ج.ا. ایران
۷	باورهای انقلابی و دینی ایرانیان	۱۵	توان جنگ نیابتی ج.ا. ایران در منطقه
۸	ترور دانشمندان هسته‌ای ایرانی		

پس از شناسایی و تبیین عامل‌های کلیدی، بر اساس نظر خبرگان، اقدام به تخصیص عامل‌های کلیدی به هر یک از طرح‌های سناریویی (پیش‌فرض) می‌شود (جدول (۴)).

جدول (۴) تخصیص عامل‌های کلیدی تأثیرگذار بر و تأثیرپذیر از طرح‌های سناریویی

عوامل کلیدی طرح سناریو اول	عوامل کلیدی طرح سناریو دوم	عوامل کلیدی طرح سناریو سوم	عوامل کلیدی طرح سناریو چهارم
حملات سایبر - الکترونیک	تهاجم فرهنگی	تحمیل جنگ سخت ائتلافی	قدرت بازدارندگی ج.ا. ایران و

قابلیت آفند سایبر - الکترونیک اسرائیل علیه ایران	تبلیغ ایران هراسی اسرائیل در جهان	ترور دانشمندان هسته‌ای ایرانی	ناتوانی در تحمیل جنگ ترکیبی
خرابکاری هسته‌ای	دامن زدن به اختلافات قومی- مذهبی در ایران	نیروی هوایی قدرتمند اسرائیل	قدرت موشکی ج.ا. ایران
قابلیت آفند سایبر - الکترونیک ایران علیه اسرائیل	هوشیاری و دشمن‌شناسی ایرانیان	قدرت پهپادی اسرائیل	قدرت پهپادی ج.ا. ایران
	باورهای انقلابی و دینی ایرانیان	ائتلاف آمریکا- اسرائیل در جنگ سخت	توان جنگ نیابتی ج.ا. ایران در منطقه

در ادامه میزان ارتباط عامل‌های کلیدی تأثیرگذار و تأثیرپذیر بر هر سناریو با استفاده از نظر خبرگان برای طرح‌های سناریویی چهارگانه محاسبه می‌شود (جدول شماره ۵) تا (۸).

جدول (۵) تعیین میزان ارتباط عامل‌های کلیدی تأثیرگذار و تأثیرپذیر بر سناریو اول

ردیف	عامل‌های کلیدی	نسبت درصد تأثیر	میزان نفوذ و مداخله سازمانی رژیم اسرائیل	توضیحات
۱	قابلیت آفند سایبر - الکترونیک اسرائیل علیه ایران	٪۴۰	بسیار قوی	موثرترین عامل کلیدی
۲	خرابکاری هسته‌ای	٪۳۱	متوسط	عامل نشان‌دهنده قابلیت
۳	قابلیت آفند سایبر - الکترونیک ایران علیه اسرائیل	٪۲۹	ضعیف	عامل کلیدی تقابل ایران
	جمع	٪۱۰۰		

با توجه به داده‌های جدول (۵)، قابلیت بالای آفند سایبر-الکترونیک اسرائیل علیه ایران به‌عنوان موثرترین عامل کلیدی در انجام حملات سایبر - الکترونیک علیه ساختارهای حیاتی و حساس کشور از جمله مراکز هسته‌ای شناخته می‌شود.

جدول (۶) تعیین میزان ارتباط عامل‌های کلیدی تأثیرگذار و تأثیرپذیر بر سناریو دوم

ردیف	عامل‌های کلیدی	نسبت درصد تأثیر	میزان نفوذ و مداخله سازمانی رژیم اسرائیل	توضیحات
۱	تبلیغ ایران هراسی اسرائیل در جهان	٪۳۰	قوی	موثرترین عامل کلیدی

۲	دامن زدن به اختلافات قومی-مذهبی در ایران	۲۱٪	متوسط	عامل نشان‌دهنده قابلیت
۳	هوشیاری و دشمن‌شناسی ایرانیان	۳۰٪	ضعیف	بازدارندگی ایران
۴	باورهای انقلابی و دینی ایرانیان	۱۹٪	بسیارضعیف	همبستگی و مقاومت مردم ایران
جمع		۱۰۰٪		

تبلیغ ایران هراسی اسرائیل در سطح منطقه و جهان از مؤثرترین عوامل زمینه‌ساز همراهی و بسیج دیگر کشورها علیه ج.ا. ایران می‌باشد.

جدول (۷) تعیین میزان ارتباط عامل‌های کلیدی تأثیرگذار و تأثیرپذیر بر سناریو سوم

ردیف	عامل‌های کلیدی	نسبت درصد تأثیر	میزان نفوذ و مداخله سازمانی رژیم اسرائیل	توضیحات
۱	ترور دانشمندان هسته‌ای ایرانی	۱۸٪	قوی	عامل نشان‌دهنده قابلیت
۲	نیروی هوایی قدرتمند اسرائیل	۳۵٪	بسیار قوی	مؤثرترین عامل کلیدی
۳	قدرت پهپادی اسرائیل	۲۲٪	بسیار قوی	عامل برتری ساز
۴	ائتلاف آمریکا-اسرائیل در جنگ سخت	۲۵٪	متوسط	داشتن حامی ائتلافی اسرائیل
جمع		۱۰۰٪		

اسرائیل به کمک حامیان اصلی خود یعنی آمریکا و انگلیس، همواره درصد حفظ برتری هوایی و تجهیزاتی در منطقه بوده است.

جدول (۸) تعیین میزان ارتباط عامل‌های کلیدی تأثیرگذار و تأثیرپذیر بر سناریو چهارم

ردیف	عامل‌های کلیدی	نسبت درصد تأثیر	میزان نفوذ و مداخله سازمانی رژیم اسرائیل	توضیحات
۱	حضور منطقه‌ای و فرامنطقه‌ای نیروی قدس	۲۰٪	بسیار ضعیف	عامل نشان‌دهنده قابلیت
۲	قدرت موشکی ج.ا. ایران	۳۵٪	بسیار ضعیف	مؤثرترین عامل کلیدی بازدارنده
۳	قدرت پهپادی ج.ا. ایران	۲۰٪	بسیار ضعیف	عامل کمک‌کننده
۴	توان جنگ نیابتی ج.ا. ایران در منطقه	۲۵٪	ضعیف	عامل کلیدی بازدارندگی ایران
جمع		۱۰۰٪		

قدرت موشکی ج.ا. ایران با بالاترین میزان تأثیر در این سناریو است که با توجه به عمق راهبردی کم اسرائیل، موجب ایجاد آسیب‌های جبران‌ناپذیر برای اسرائیل خواهد شد.

گام سوم: مشخص کردن نیروهای پیشران

در این گام اقدام به محیط‌شناسی (داخلی - خارجی) نموده و برای عوامل کلیدی طرح‌های سناریویی چهارگانه‌ی ارائه شده، نیروهای پیشران مؤثر و مرتبط شناسایی می‌گردد (جدول (۹)).

جدول (۹) نیروهای پیشران مؤثر بر موضوع پژوهش

عنوان نیروهای پیشران	عوامل کلیدی
جنگ نرم	تبلیغ ایران هراسی اسرائیل در جهان
	قابلیت آفند سایبر-الکترونیک اسرائیل علیه ایران
	خرابکاری هسته‌ای
ناتوی اجتماعی- فرهنگی	قابلیت آفند سایبر-الکترونیک ایران علیه اسرائیل
	دامن زدن به اختلافات قومی- مذهبی در ایران
	باورهای انقلابی و دینی ایرانیان
جنگ سخت	هوشیاری و دشمن‌شناسی ایرانیان
	قدرت پهپادی اسرائیل
	ائتلاف آمریکا- اسرائیل در جنگ سخت
	نیروی هوایی قدرتمند اسرائیل
	ترور دانشمندان هسته‌ای ایرانی
	قدرت موشکی ج.ا. ایران
	قدرت پهپادی ج.ا. ایران
	توان جنگ نیابتی ج.ا. ایران در منطقه
	حضور منطقه‌ای و فرامنطقه‌ای نیروی قدس

در ادامه این مرحله با نظر خبرگان اقدام به تهیه و تکمیل جداول تعیین میزان ارتباط نیروهای پیشران بر عامل‌های کلیدی طرح‌های سناریویی می‌گردد. برای این منظور با استفاده از ترجیحات قضاوتی و نظرات خبرگان برابر جدول (۱۰) امتیازات لازم به جهت تعیین میزان ارتباط پیشران‌ها با عوامل کلیدی اختصاص می‌یابد.

جدول (۱۰) ترجیحات قضاوتی

ارتباط خیلی قوی	ارتباط قوی	ارتباط متوسط	ارتباط ضعیف	بی ارتباط
۹	۷	۵	۳	۱

جدول (۱۱) تعیین میزان ارتباط نیروهای پیشران با عوامل کلیدی طرح سناریویی اول

عوامل کلیدی	قابلیت سایبرالکترونیک	خرابکاری	قابلیت آفند سایبر-الکترونیک	جمع امتیاز
-------------	-----------------------	----------	-----------------------------	------------

نیروهای پیشران	ایران علیه اسرائیل	هسته‌ای	ایران علیه اسرائیل	نیروهای پیشران
جنگ نرم	۵	۵	۵	۱۵
ناتوی اجتماعی فرهنگی	۷	۵	۵	۱۷
جنگ سخت	۹	۹	۹	۲۷
جمع امتیازات عوامل کلیدی	۲۱	۱۷	۱۹	

با توجه به نتایج بررسی‌های انجام شده از میان نیروهای پیشران مؤثر بر عامل‌های کلیدی در نظر گرفته شده برای سناریوی اول نیروهای پیشران جنگ سخت و ناتوی اجتماعی فرهنگی دارای بیشترین تأثیر بر عامل‌های کلیدی هستند.

جدول (۱۲) تعیین میزان ارتباط نیروهای پیشران با عوامل کلیدی طرح سناریوی دوم

عوامل کلیدی نیروهای پیشران	باورهای انقلابی و دینی ایرانیان	دامن زدن به اختلافات قومی و مذهبی	هوشیاری و دشمن‌شناسی ایرانیان	تبلیغ ایران هراسی اسرائیل در جهان	جمع امتیاز نیروهای پیشران
جنگ نرم	۳	۹	۹	۹	۳۰
ناتوی اجتماعی فرهنگی	۳	۹	۵	۳	۲۰
جنگ سخت	۷	۳	۱	۱	۱۲
جمع امتیازهای عوامل کلیدی	۱۳	۲۱	۱۵	۱۳	

با توجه به نتایج بررسی‌های انجام شده از میان نیروهای پیشران مؤثر بر عامل‌های کلیدی در نظر گرفته شده برای سناریوی دوم نیروهای پیشران جنگ نرم و ناتوی اجتماعی فرهنگی دارای بیشترین تأثیر بر عامل‌های کلیدی هستند.

جدول (۱۳) تعیین میزان ارتباط نیروهای پیشران با عوامل کلیدی طرح سناریوی سوم

عوامل کلیدی نیروهای پیشران	ترور دانشمندان هسته‌ای	قدرت پهبادی اسرائیل	ائتلاف آمریکا اسرائیل در جنگ سخت	نیروی هوایی قدرتمند اسرائیل	جمع امتیاز نیروهای پیشران
جنگ نرم	۵	۱	۳	۱	۱۰
ناتوی اجتماعی فرهنگی	۵	۱	۳	۳	۱۲
جنگ سخت	۷	۷	۹	۹	۳۲
جمع امتیازهای عوامل کلیدی	۱۷	۹	۱۵	۱۳	

با توجه به نتایج بررسی‌های انجام شده از میان نیروهای پیشران مؤثر بر عامل‌های کلیدی در نظر گرفته شده برای سناریوی سوم نیروهای پیشران جنگ سخت و ناتوی اجتماعی فرهنگی دارای بیشترین تأثیر بر عامل‌های کلیدی هستند.

جدول (۱۴) تعیین میزان ارتباط نیروهای پیشران با عوامل کلیدی طرح سناریوی چهارم

عوامل کلیدی نیروهای پیشران	قدرت پهبادی ج.ا. ۱	حضور منطقه‌ای و فرمانطقه‌ای نیروی قدس	توان جنگ نیابتی ج.ا.ا در منطقه	قدرت موشکی ج.ا. ۱	جمع امتیاز نیروهای پیشران
جنگ نرم	۵	۵	۷	۳	۲۰
ناتوی اجتماعی فرهنگی	۳	۵	۵	۳	۱۶
جنگ سخت	۹	۹	۹	۹	۳۶
جمع امتیازهای عوامل کلیدی	۱۷	۱۹	۲۱	۱۵	

با توجه به نتایج بررسی‌های انجام شده از میان نیروهای پیشران مؤثر بر عامل‌های کلیدی در نظر گرفته شده برای سناریوی چهارم نیروهای پیشران جنگ سخت و جنگ نرم دارای بیشترین تأثیر بر عامل‌های کلیدی هستند.

گام چهارم: تعیین عدم قطعیت‌های طرح‌های سناریوی

گام چهارم را می‌توان قلب فرایند سناریونویسی دانست. در این گام خبرگان با استفاده از دو معیار "اهمیت و تأثیر آن‌ها" و "میزان عدم قطعیت" با اختصاص نسبت درصد عدم قطعیت از ۰٪ تا حداکثر ۵۰٪ با اجماع نظر اولویت‌بندی عوامل کلیدی طرح‌های چهارگانه را انجام می‌دهند و میزان عدم قطعیت و اهمیت عوامل کلیدی را بررسی می‌کنند.

جدول (۱۵) جدول تعیین میزان عدم قطعیت و اهمیت عوامل کلیدی در سناریو اول

اولویت	عوامل کلیدی	میزان عدم قطعیت	توضیحات
۱	قابلیت آفند سایبر-الکترونیک اسرائیل علیه ایران	۱۰٪	این عامل کلیدی مهم در افق زمانی ۱۴۰۷ با کم‌ترین عدم قطعیت در مقایسه با سایر عوامل کلیدی مهم در این سناریو قرار دارد.
۲	خرابکاری هسته‌ای	۲۲٪	این عامل کلیدی مهم در افق زمانی ۱۴۰۷ با بیشترین عدم قطعیت در مقایسه با سایر عوامل کلیدی مهم در این سناریو قرار دارد.

این عامل کلیدی مهم در افق زمانی ۱۴۰۷ در رده دوم عدم قطعیت در مقایسه با سایر عوامل کلیدی مهم در این سناریو قرار دارد.	۱۱٪	قابلیت آفند سایبر-الکترونیک ایران علیه اسرائیل	۳
--	-----	---	---

با در نظر داشتن درصدهای عدم قطعیت درج شده در جدول بالا دستیابی به عامل مهم (خرابکاری هسته‌ای) در افق زمانی ۱۴۰۷ با بیشترین ابهام و مه آلودگی مواجه است. بنابراین عامل کلیدی یادشده مهم‌ترین دغدغه‌ی برای دستیابی به سناریو حملات سایبر - الکترونیک در افق زمانی مذکور می‌باشد.

جدول (۱۶) جدول تعیین میزان عدم قطعیت و اهمیت عوامل کلیدی در سناریو دوم

اولویت	عوامل کلیدی	میزان عدم قطعیت	توضیحات
۱	تبلیغ ایران هراسی اسرائیل در جهان	۱۷٪	این عامل کلیدی مهم در افق زمانی ۱۴۰۷ در رده دوم عدم قطعیت در مقایسه با سایر عوامل کلیدی مهم در این سناریو قرار دارد.
۲	دامن زدن به اختلافات قومی مذهبی در ایران	۱۴٪	این عامل کلیدی مهم در افق زمانی ۱۴۰۷ در رده سوم عدم قطعیت در مقایسه با سایر عوامل کلیدی مهم در این سناریو قرار دارد.
۳	هوشیاری و دشمن شناسی ایرانیان	۲۳٪	این عامل کلیدی مهم در افق زمانی ۱۴۰۷ با بیشترین عدم قطعیت در مقایسه با سایر عوامل کلیدی مهم در این سناریو قرار دارد.
۴	باورهای انقلابی و دینی ایرانیان	۱۳٪	این عامل کلیدی مهم در افق زمانی ۱۴۰۷ با کمترین عدم قطعیت در مقایسه با سایر عوامل کلیدی مهم در این سناریو قرار دارد.

با در نظر داشتن درصدهای عدم قطعیت درج شده در جدول فوق دستیابی به عامل مهم (هوشیاری و دشمن شناسی ایرانیان) در افق زمانی ۱۴۰۷ با بیشترین ابهام و مه آلودگی مواجه است، بنابراین عامل کلیدی یادشده مهم‌ترین دغدغه‌ی برای سناریو تهاجم فرهنگی در افق زمانی مذکور می‌باشد.

جدول (۱۷) جدول تعیین میزان عدم قطعیت و اهمیت عوامل کلیدی در سناریو سوم

اولویت	عوامل کلیدی	میزان عدم قطعیت	توضیحات
۱	ترور دانشمندان هسته‌ای ایرانی	۱۸٪	این عامل کلیدی مهم در افق زمانی ۱۴۰۷ در رده دوم عدم قطعیت در مقایسه با سایر عوامل کلیدی مهم در این سناریو قرار دارد.
۲	نیروی هوایی قدرتمند اسرائیل	۱۰٪	این عامل کلیدی مهم در افق زمانی ۱۴۰۷ با

اولویت	عوامل کلیدی	میزان عدم قطعیت	توضیحات
			کم‌ترین عدم قطعیت در مقایسه با سایر عوامل کلیدی مهم در این سناریو قرار دارد.
۳	قدرت پهپادی اسرائیل	٪۱۲	این عامل کلیدی مهم در افق زمانی ۱۴۰۷ در رده سوم عدم قطعیت در مقایسه با سایر عوامل کلیدی مهم در این سناریو قرار دارد.
۴	ائتلاف آمریکا اسرائیل در جنگ سخت	٪۲۲	این عامل کلیدی مهم در افق زمانی ۱۴۰۷ با بیشترین عدم قطعیت در مقایسه با سایر عوامل کلیدی مهم در این سناریو قرار دارد.

با در نظر داشتن درصد عدم قطعیت‌های درج‌شده در جدول بالا دست‌یابی به عامل مهم (ائتلاف آمریکا- اسرائیل در جنگ سخت) در افق زمانی ۱۴۰۷ با بیشترین ابهام و مه آلودگی مواجه است، بنابراین عامل کلیدی یادشده مهم‌ترین دغدغه‌ی برای طرح سناریو سوم می‌باشد.

جدول (۱۸) تعیین میزان عدم قطعیت و اهمیت عوامل کلیدی در سناریو چهارم

اولویت	عوامل کلیدی	میزان عدم قطعیت	توضیحات
۱	حضور منطقه‌ای و فرامنطقه‌ای نیروی قدس	٪۱۶	این عامل کلیدی مهم در افق زمانی ۱۴۰۷ با بیشترین عدم قطعیت در مقایسه با سایر عوامل کلیدی مهم در این سناریو قرار دارد.
۲	قدرت موشکی ج.ا.ایران	٪۱۲	این عامل کلیدی مهم در افق زمانی ۱۴۰۷ با کمترین عدم قطعیت در مقایسه با سایر عوامل کلیدی مهم در این سناریو قرار دارد.
۳	قدرت پهپادی ج.ا.ایران	٪۱۳	این عامل کلیدی مهم در افق زمانی ۱۴۰۷ در رده سوم عدم قطعیت در مقایسه با سایر عوامل کلیدی مهم در این سناریو قرار دارد.
۴	توان جنگ نیابتی ج.ا.ایران در منطقه	٪۱۴	این عامل کلیدی مهم در افق زمانی ۱۴۰۷ در رده دوم عدم قطعیت در مقایسه با سایر عوامل کلیدی مهم در این سناریو قرار دارد.

با در نظر داشتن درصد عدم قطعیت‌های درج‌شده در جدول بالا دستیابی به عامل مهم (حضور منطقه‌ای و فرامنطقه‌ای نیروی قدس) در افق زمانی ۱۴۰۷ با بیشترین ابهام و مه آلودگی مواجه است، بنابراین عامل کلیدی یادشده مهم‌ترین دغدغه‌ی برای طرح سناریو چهارم می‌باشد.

گام پنجم: تعیین منطق سناریوها

در این گام برای عوامل کلیدی هر یک از طرح‌های سناریویی چهارگانه اقدام به تشکیل جداول اثرگذاری و اثرپذیری نیروهای پیشران به ازای هر عامل کلیدی می‌شود، تا میزان اثرگذاری و اثرپذیری نیروهای پیشران مشترک چهارگانه برای چهار طرح سناریویی با در نظر داشتن هر عامل کلیدی در طرح سناریویی مربوطه تعیین می‌شود. برای این مرحله نیز با استفاده از جدول ترجیحات قضاوتی (جدول (۱۰)) و با کسب خبرگان اقدام می‌شود.

جدول (۱۹) اثرگذاری و اثرپذیری نیروهای پیشران طرح سناریو اول

عامل کلیدی اول: قابلیت آفند سایبر - الکترونیک اسرائیل علیه ایران						
ردیف	اثرگذارها اثرپذیرها	جنگ سخت	ناتوی اجتماعی فرهنگی	جنگ نرم	جمع کل امتیاز نیروهای تأثیرپذیر	میانگین امتیاز نیروهای تأثیرپذیر
۱	جنگ سخت		۹	۹	۱۸	۹
۲	ناتوی اجتماعی فرهنگی	۵		۷	۱۲	۶
۳	جنگ نرم	۵	۹		۱۴	۷
	جمع کل امتیاز نیروهای اثرگذار	۱۰	۱۸	۱۶		۲۲
	میانگین امتیاز نیروهای اثرگذار	۵	۹	۸	مجموع میانگین‌ها	۲۲

بر اساس جدول فوق و امتیازات نیروهای پیشران اثرگذار بر نیروهای پیشران اثرپذیر برای عامل کلیدی اول اولویت نیروهای پیشران به ترتیب شامل ناتوی اجتماعی - فرهنگی، جنگ نرم و جنگ سخت و با توجه به امتیازات نیروهای پیشران تأثیرپذیر اولویت شامل جنگ سخت، جنگ نرم و ناتوی اجتماعی - فرهنگی خواهد بود.

جدول (۲۰) اثرگذاری و اثرپذیری نیروهای پیشران طرح سناریو دوم

عامل کلیدی اول: تبلیغ ایران هراسی اسرائیل در جهان						
ردیف	اثرگذارها اثرپذیرها	جنگ سخت	ناتوی اجتماعی فرهنگی	جنگ نرم	جمع کل امتیاز نیروهای تأثیرپذیر	میانگین امتیاز نیروهای تأثیرپذیر
۱	جنگ سخت		۹	۷	۱۶	۸
۲	ناتوی اجتماعی فرهنگی	۶		۹	۱۵	۷/۵
۳	جنگ نرم	۵	۷		۱۲	۶
	جمع کل امتیاز نیروهای اثرگذار	۱۱	۱۶	۱۶		۲۱/۵
	میانگین امتیاز نیروهای اثرگذار	۵/۵	۸	۸	مجموع میانگین‌ها	۲۱/۵

بر اساس جدول فوق و امتیازات نیروهای پیشران اثرگذار بر نیروهای پیشران اثرپذیر برای عامل کلیدی اول در طرح سناریویی دوم اولویت نیروهای پیشران به ترتیب شامل ناتوی اجتماعی- فرهنگی، جنگ نرم و جنگ سخت و با توجه به امتیازات نیروهای پیشران تأثیرپذیر اولویت شامل جنگ سخت، ناتوی اجتماعی- فرهنگی و جنگ نرم خواهد بود.

جدول (۲۱) اثرگذاری و اثرپذیری نیروهای پیشران طرح سناریو سوم

عامل کلیدی اول: ترور دانشمندان هسته‌ای ایرانی						
ردیف	اثرگذارها اثرپذیرها	جنگ سخت	ناتوی اجتماعی فرهنگی	جنگ نرم	جمع کل امتیاز نیروهای تأثیرپذیر	میانگین امتیاز نیروهای تأثیرپذیر
۱	جنگ سخت		۶	۸	۱۴	۷
۲	ناتوی اجتماعی فرهنگی	۵		۵	۱۰	۵
۳	جنگ نرم	۵	۶		۱۱	۵/۵
	جمع کل امتیاز نیروهای اثرگذار	۱۰	۱۲	۱۳	مجموع میانگین‌ها	۱۷/۵
	میانگین امتیاز نیروهای اثرگذار	۵	۶	۶/۵		۱۷/۵

بر اساس جدول فوق و امتیازات نیروهای پیشران اثرگذار بر نیروهای پیشران اثرپذیر برای عامل کلیدی اول در طرح سناریویی سوم اولویت نیروهای پیشران به ترتیب شامل جنگ نرم، ناتوی اجتماعی- فرهنگی و جنگ سخت و با توجه به امتیازات نیروهای پیشران تأثیرپذیر اولویت شامل جنگ سخت، جنگ نرم و ناتوی اجتماعی- فرهنگی خواهد بود.

جدول (۲۲) اثرگذاری و اثرپذیری نیروهای پیشران طرح سناریو چهارم

عامل کلیدی اول: حضور منطقه‌ای و فرامنطقه‌ای نیروی قدس						
ردیف	اثرگذارها اثرپذیرها	جنگ سخت	ناتوی اجتماعی فرهنگی	جنگ نرم	جمع کل امتیاز نیروهای تأثیرپذیر	میانگین امتیاز نیروهای تأثیرپذیر
۱	جنگ سخت		۸	۹	۱۷	۸/۵
۲	ناتوی اجتماعی فرهنگی	۸		۷	۱۵	۷/۵
۳	جنگ نرم	۶	۹		۱۵	۷/۵
	جمع کل امتیاز نیروهای اثرگذار	۱۴	۱۷	۱۶	مجموع میانگین‌ها	۲۳/۵
	میانگین امتیاز نیروهای اثرگذار	۷	۸/۵	۸		۲۳/۵

بر اساس جدول فوق و امتیازات نیروهای پیشران اثرگذار بر نیروهای پیشران اثرپذیر برای عامل کلیدی اول در طرح سناریویی چهارم اولویت نیروهای پیشران به ترتیب شامل ناتوی اجتماعی-فرهنگی، جنگ نرم و جنگ سخت و با توجه به میانگین امتیاز نیروهای پیشران تأثیرپذیر اولویت اول با جنگ سخت خواهد بود و دو نیروی پیشران جنگ نرم و ناتوی اجتماعی-فرهنگی دارای اولویت برابر هستند.

در ادامه با توجه به شناسایی دو عامل کلیدی که دارای بیشترین میزان عدم قطعیت و موثر بر روی تمامی سناریوها هستند، یعنی قابلیت آفند سایبر الکترونیک اسرائیل علیه ایران و خرابکاری هسته‌ای وضعیت هر یک از سناریوهای چهارگانه بر اساس وضعیت جانمایی دو عامل کلیدی در حالت مثبت و منفی عامل کلیدی به شرح نمودار (۱) ترسیم می‌گردد.

نمودار (۱) عدم قطعیت‌ها کلیدی وارد بر موضوع پژوهش

جانمایی چهار طرح سناریو اصلی موضوع تحقیق طبق نمودار صلیبی به شرح جدول (۲۳) است.

جدول (۲۳) نمایش جانمایی چهار سناریو اصلی موضوع تحقیق بر اساس نمودار شماره (۱)

جانمایی سناریوها	نوع سناریو	سناریوهای اصلی
۱	معجزه آسا	حملات سایبر - الکترونیک
۲	خوش‌بینانه	تهاجم فرهنگی
۳	بدبینانه	تحمل جنگ سخت ائتلافی علیه منابع هسته‌ای
۴	فاجعه‌آمیز	قدرت بازدارندگی ج.ا.ایران و ناتوانی در تحمل جنگ ترکیبی

گام ششم: داستان‌سرایی سناریوها

سناریو اول: حملات سایبر - الکترونیک (معجزه‌آسا از دیدگاه رژیم اسرائیل)

در افق ۱۴۰۷ بدلیل دسترسی آسان اسرائیل به انواع تجهیزات سخت‌افزاری و نرم‌افزاری مرتبط با شبکه‌های زیرساخت رایانه‌ای، حملات متعدد سایبری بر علیه زیرساخت‌های حیاتی و ملی ج.ا.ایران انجام داده است. بدلیل نارضایتی برخی از کارکنان ادارات و بعضاً مشکلات اقتصادی آنها، همکاری‌هایی با گروه‌های هکری اسرائیل صورت گرفته و حملات سایبری به صورت مداوم انجام شده است که در نتیجه آن و همچنین به دلیل سهل‌انگاری کارکنان و مسئولین مربوط در اجرای آیین‌نامه‌ها، دستورالعمل‌ها و بخش نامه‌های مربوط به حوزه امنیت سایبری، آسیب‌های متعددی به کشور و زیرساخت‌های آن وارد گردیده است. در پی این حملات وقفه و اختلال‌های گسترده‌ای در خدمات‌رسانی به مردم در حوزه‌های انرژی (سوخت)، حمل و نقل (راه‌آهن)، تهیه کالاهای اساسی (گمرکات و بنادر) و... بوجود آمده است. حملات صورت پذیرفته به زیرساخت‌های هسته‌ای و فضایی ایران موجب ایجاد هزینه‌های مضاعف و وقفه در دستیابی ایران به انرژی صلح‌آمیز هسته‌ای شده است. با حضور اسرائیل در کشورهای همسایه ایران مانند ترکیه، عراق، امارات، بحرین، آذربایجان و با تقرب سرویس‌های اطلاعاتی امنیتی اسرائیل نفوذ به شبکه‌های زیرساخت ایران محقق شده است. در نتیجه این حملات اسرائیل به بالاترین بازدهی و اثربخشی مطلوب خود دست یافته است.

شاخص‌های راهنما:

- حملات متعدد سایبری بر علیه زیرساخت‌های حیاتی و ملی ج.ا.ایران؛
- ایجاد وقفه و اختلال‌های گسترده در خدمات‌رسانی به مردم در حوزه‌های مختلف؛
- ایجاد هزینه‌های مضاعف و وقفه در دستیابی ایران به انرژی صلح‌آمیز هسته‌ای.

سناریو دوم: تهاجم فرهنگی (خوش‌بینانه از دیدگاه رژیم اسرائیل)

در افق ۱۴۰۷ با دامن‌زدن به اختلافات قومی به‌ویژه در مناطق مرزی مانند عرب‌ها در استان خوزستان، کردها در استان کردستان، آذری‌ها در منطقه شمال غرب کشور، بلوچ‌ها در استان سیستان و بلوچستان، نفاق و تفرقه‌های عمیقی بین شیعه و سنتی به‌وقوع پیوسته است. با حضور اسرائیل در کشورهای همسایه ایران مانند ترکیه، عراق، امارات، بحرین، آذربایجان زمینه تحریک و تشدید اختلافات قومی-مذهبی توسط گروه‌های مخالف فراهم شده است. نارضایتی در بین افراد جامعه بالاخص جوانان پر رنگ شده که چنین شرایطی از آثار تداوم تهاجم فرهنگی گسترده به ایران بوده است.

با بهره‌برداری از شبکه‌های اجتماعی (توییتر، واتس‌آپ، تلگرام و...) و کانال‌های ماهواره‌ای مخالف و معاند، سبک زندگی مردم تغییر کرده است. حمایت کشورهای همسایه از اختلافات قومی-مذهبی در ایران مانند حمایت عربستان از اهل تسنن منجر به بروز اعتراض‌ها علیه حکومت مرکزی شده است.

شاخص‌های راهنما:

- وقوع نفاق و تفرقه‌های عمیق بین شیعه و سنتی؛
- تحریک و تشدید اختلافات قومی-مذهبی توسط گروه‌های مخالف؛
- پر رنگ شدن نارضایتی در بین جامعه به‌ویژه جوانان؛
- تغییر سبک زندگی مردم در اثر تهاجم فرهنگی.

سناریو سوم: تحمیل جنگ سخت ائتلافی علیه منابع هسته‌ای (بدبینانه از دیدگاه اسرائیل)

حمایت‌های مالی و نظامی آمریکا و انگلیس از اسرائیل به بالاترین رقم رسیده است. تجهیزات نوین آمریکایی که صادرات آن به سایر کشورها ممنوع بوده (جنگنده F-35، بمب‌های نوترونی و...) به اسرائیل واگذار شده است. سامانه‌های دفاعی اسرائیل در پرتو حمایت آمریکا و انگلستان به بلوغ کامل رسیده به طوری که این سامانه‌ها از اصابت هر گونه بمب و موشکی به منابع حیاتی و حساس اسرائیل جلوگیری بعمل آورده است. با حضور اسرائیل در کشورهای همسایه ایران مانند ترکیه، عراق، امارات، بحرین و آذربایجان، جنگ‌های نیابتی علیه منابع هسته‌ای جمهوری اسلامی ایران آغاز شده است. پیشرفت ایران در زمینه دفاعی مانند موشک‌های دور برد، بالستیک، پهپادی و... متوقف نشده است. حضور اسرائیل در کشورهای پیرامون ایران علی‌رغم حمایت این کشورها از اسرائیل نتیجه دلخواه را برای آن رقم نزده است.

شاخص‌های راهنما:

- بالاترین حمایت مالی و تسلیحاتی غرب از اسرائیل؛
  - شروع جنگ‌های نیابتی اسرائیل علیه منابع هسته‌ای جمهوری اسلامی ایران.
- سناریو ۴: قدرت بازدارندگی ج. ا. ایران و ناتوانی در تحمیل جنگ ترکیبی (فاجعه آمیز از دیدگاه اسرائیل)

به دلیل پیشرفت روزافزون ایران در زمینه دفاعی-امنیتی از جمله موشک‌های دور برد بالستیک و پهپادها، قدرت بازدارندگی جمهوری اسلامی ایران در منطقه افزایش یافته

که این امر منجر به ناتوانی اسرائیل در تحمیل جنگ ترکیبی علیه ایران شده است. بدلیل عمق کم راهبردی اسرائیل با حمله موشکی و پهپادی ایران، تمامی منابع حیاتی و حساس آن به شدت آسیب دیده است. با این اقدام نظامی خیل عظیم مردم اسرائیل شروع به مهاجرت معکوس کرده است. جنگ‌های نیابتی توسط گروه‌های مورد حمایت جمهوری اسلامی ایران در لبنان، سوریه، فلسطین روز به روز افزایش یافته است. با توجه به پایین بودن جمعیت، وسعت کم سرزمینی، اسرائیل امکان درگیری طولانی مدت در جنگ با ایران را نداشته و به همین دلیل اسرائیل تن به شکست‌های سنگینی داده است.

شاخص‌های راهنما:

- افزایش قدرت بازدارندگی جمهوری اسلامی ایران در منطقه؛
- آسیب جدی به منابع حیاتی و حساس اسرائیل.

گام هفتم: بررسی و اولویت‌بندی سناریوها

بعد از ترسیم سناریوها، با کسب نظر خبرگان اقدام به اولویت‌بندی سناریوها می‌شود تا امکان پایش مستمر ظهور و بروز آن‌ها در افق زمانی مدنظر بررسی و تخصیص منابع امکان‌پذیر شود (جدول (۲۴)). برای این منظور ترجیح‌های قضاوتی ارزیابی وضعیت سناریوهای چهارگانه به صورت خیلی کم (۱)، کم (۳)، متوسط (۵)، زیاد (۷) و خیلی زیاد (۹) در نظر گرفته می‌شود.

جدول (۲۴) ارزیابی وضعیت سناریوهای چهارگانه

سناریوها				ویژگی سناریوهای تهیه شده	ردیف
چهارم	سوم	دوم	اول		
۹	۵	۷	۹	آیا سناریو موجه و قابل قبول است؟ (یعنی امکان وقوع دارد؟)	الف
۹	۵	۷	۷	آیا سناریو جهت تصمیم‌گیری‌ها مؤثر واقع می‌شود؟	ب
۹	۹	۹	۹	آیا در سناریو چالش‌های آینده موضوع پژوهش به چشم می‌آید؟	پ
۷	۷	۹	۹	آیا سازگاری درونی در اجزای تشکیل‌دهنده سناریو مشاهده می‌شود؟	ت
۷	۵	۵	۹	آیا روابط علی و معلولی در سناریو رعایت شده است؟	ث
۴۱	۳۱	۳۷	۴۳	جمع	

با ارزیابی صورت پذیرفته بر اساس جدول فوق و با احتساب ویژگی‌های پنج‌گانه مندرج در جدول، سناریوی اول با بیشترین امتیاز در اولویت اول و به ترتیب سناریوهای چهارم، دوم و سوم در رده‌های بعدی قرار می‌گیرند.

در جدول (۲۵) میزان اثرگذاری و نفوذ و مداخله ایران و اسرائیل بر وقوع احتمالی سناریوهای چهارگانه ترسیم می‌گردد. بر اساس جدول مذکور نتایج اولویت‌بندی سناریوهای چهارگانه به صورت زیر است.

سناریو اول (حملات سایبر-الکترونیک) در اولویت اول، سناریوی دوم (تهاجم فرهنگی) در اولویت سوم، سناریوی سوم (تحمیل جنگ سخت ائتلافی علیه منابع هسته‌ای) در اولویت چهارم، سناریو چهارم (قدرت بازدارندگی جمهوری اسلامی ایران و ناتوانی در تحمیل جنگ ترکیبی) در اولویت دوم تعیین می‌گردد.

جدول (۲۵) تشخیص میزان اثرگذاری و اولویت‌بندی سناریوها

ردیف	عنوان سناریو	میزان اثرگذاری	نتیجه اولویت‌بندی
۱	حملات سایبر-الکترونیک (سناریوی معجزه‌آسا)	خیلی قوی	اولویت اول
۲	تهاجم فرهنگی (سناریوی خوش‌بینانه)	قوی	اولویت سوم
۳	تحمیل جنگ سخت ائتلافی علیه منابع هسته‌ای (سناریوی بدبینانه)	ضعیف	اولویت چهارم
۴	قدرت بازدارندگی ج.ا. ایران و ناتوانی در تحمیل جنگ ترکیبی	ضعیف	اولویت دوم

نتیجه‌گیری و پیشنهادها

هدف از تدوین سناریوها، خلق فضای بررسی احتمال آینده‌های ممکن به گونه‌ای است که بتوان پابرجایی سیاست‌ها را در برابر طیفی از چالش‌های آینده آزمود. سناریوها همچنین به ما کمک می‌کنند تا عوامل شگفتی‌ساز را در چارچوب چالش‌ها یا فرصت‌های بالقوه بشناسیم، زیرا سناریوها، ابزارهایی ارزشمند برای جست و جو در محیط و زمانی هستند که در آن، راهبردها و سیاست‌های ما به اجرا در خواهند آمد. دو اصل اساسی در آینده‌پژوهی وجود دارد، اول اینکه آینده قطعی نیست و آینده‌های بدیل وجود دارد و دوم اینکه می‌خواهیم از غافل‌گیری پیشگیری کنیم و یک مطلوبیتی از آینده داشته باشیم. تنها روشی که به این دو اصل هم‌زمان پاسخ می‌دهد، سناریوپردازی است. زیرا یک وحدت روش‌شناسی برای آینده‌پژوهی به همراه می‌آورد.

در این پژوهش که مبتنی بر روش سناریونویسی با هفت گام سناریوپردازی است، تلاش شد ضمن شناسایی مهم‌ترین عوامل کلیدی با عدم قطعیت‌ها و اثرگذاری بالا که

بر موضوع پژوهش مؤثرند، چهار طرح سناریویی و نیروهای پیشران اثرگذار و اثرپذیر مرتبط نیز شناسایی شوند تا امکان نگارش سناریوهای باورپذیر فراهم گردد.

برای ترسیم سناریوهای چهارگانه، با نظر خبرگان (۱۵) عامل کلیدی شناسایی گردید که تحت تأثیر (۳) نیروی پیشران جنگ نرم، ناتوی اجتماعی- فرهنگی و جنگ سخت قرار دارند. همچنین دو عامل کلیدی قابلیت آفند سایبر الکترونیک اسرائیل علیه ایران و خرابکاری هسته‌ای به‌عنوان عدم قطعیت‌های کلیدی شناسایی گردیدند که چهار طرح سناریویی باورپذیر وارد بر موضوع پژوهش را پوشش می‌دهند.

در ترسیم سناریوی اول حملات سایبر-الکترونیک عامل کلیدی جنگ سایبری، در سناریوی دوم تهاجم فرهنگی عامل کلیدی ایران هراسی و دامن زدن به اختلافات قومی- مذهبی در جمهوری اسلامی ایران، در سناریوی سوم تحمیل جنگ سخت ائتلافی علیه منابع هسته‌ای عامل کلیدی ائتلاف آمریکا- اسرائیل و در سناریو چهارم قدرت بازدارندگی جمهوری اسلامی ایران و ناتوانی در تحمیل جنگ ترکیبی عامل کلیدی قدرت موشکی و پهپادی جمهوری اسلامی ایران جزء موضوعات حساس و مهم محسوب می‌گردند.

در راستای مقابله با تهدیدات جنگ ترکیبی که اسرائیل علیه ج.ا.ایران اعمال می‌نماید پیشنهاد می‌گردد:

۱- برای مواجهه با سناریوهای ترسیم شده جمهوری اسلامی ایران با انتخاب راهبردهای سیال و تغییرات تاکتیکی در عرصه نبردهای نظامی و دیپلماتیک، توان خود را برای دفاع پر قدرت هیبریدی افزایش دهد تا از این طریق تهدیدات مذکور را خنثی نماید؛

۲- با فعال نمودن نیروهای مردمی در یمن، عراق و سوریه و کمک مستشاری به دولت‌های عراق و سوریه و به‌کارگیری توان روسیه در سوریه، به مقابله دفاع هیبریدی خود ادامه دهد؛

۳- مراکز مطالعاتی و دانشگاهی نیروهای مسلح با دستور کار قرار دادن موضوع جنگ ترکیبی، راه‌های تقویت و مقابله پدافندی را با این نوع جنگ شناسایی نمایند؛

۴- توجه ویژه در رهنامه‌ها و آئین‌های عملیاتی به موضوع جنگ ترکیبی با توجه به ماهیت نقش مهمی که در سرنوشت ملت‌ها می‌تواند ایفا نماید.

قدردانی

در پایان پژوهشگران از کلیه اندیشمندان و پژوهشگرانی که در خلال تحقیق خالصانه دیدگاه‌ها و نقطه نظرات علمی و کارشناسی خود را ارائه نمودند و در جهت غنای این اثر گام برداشتند، تشکر و قدردانی می‌کنند.

منابع

- احمدی، وحیده. (۱۳۹۵). ((یادداشت راهبردی)) راهبرد اسرائیل در مورد برجام. فصلنامه مطالعات راهبردی، ۱۹(۷۲)، ۱۵۹-۱۶۲.
- امید، علی. و خیری، مصطفی. (۱۳۹۵). تأثیر روابط جمهوری آذربایجان و اسرائیل بر امنیت ملی ایران، فصلنامه مطالعات راهبردی، ۱۹(۷۳)، ۱۳۷-۱۵۸.
- بل، وندل. (۱۳۹۸)، مبانی آینده‌پژوهی - علم انسانی برای عصری جدید، ترجمه مطصفی تقوی، محسن محقق، چاپ چهارم، تهران: مرکز آینده‌پژوهی علوم و فناوری دفاعی، نشر مؤسسه آموزشی و تحقیقاتی صنایع دفاعی.
- پدرام، عبدالرحیم. و احمدیان، مهدی. (۱۳۹۴)، آموزه‌ها و آموزه‌های آینده‌پژوهی، چاپ اول، تهران: نشر مؤسسه افق راهبردی.
- پدرام، عبدالرحیم. و زالی، سلمان. (۱۳۹۷)، الگویی نوین برای سناریونویسی در موضوعات راهبردی (مطالعه موردی: سناریوهای آینده بحران سوریه)، فصلنامه مطالعات سیاسی جهان اسلام، ۷(۲)، ۱-۲۶.
- حاجی زاده، سیروس. (۱۴۰۱). تبیین زمینه‌ای، نظری، مفهومی و کاربردی جنگ شناختی مطالعه موردی روسیه. دوفصلنامه بازی جنگ، ۵(۱۰)، ۱۰۳-۱۴۳.
- راجی، محمدهادی. و افتخاری، اصغر. (۱۳۹۸). جنگ ترکیبی غرب در برابر جمهوری اسلامی ایران (تحلیل ابعاد و روش‌ها)، مجله سیاست دفاعی، ۲۸(۱۰۹)، ۷۵-۱۱۱.
- ستاری خواه، علی. خادم دقیق، امیرهوشنگ. نصیرزاده، عزیز. و میرسمیعی، سید محمد. (۱۳۹۵). ماهیت صحنه جنگ ترکیبی آینده‌ی احتمالی علیه جمهوری اسلامی ایران در افق ۱۴۰۴. آینده‌پژوهی دفاعی، ۱(۱)، ۲۷-۴۴.
- شوارتز، پیتز. (۱۳۹۰)، هنر دورنگری: برنامه‌ریزی برای آینده در دنیایی با عدم قطعیت، ترجمه عزیز علیزاده، چاپ اول، تهران: مرکز آینده‌پژوهی علوم و فناوری دفاعی، مؤسسه آموزشی و تحقیقاتی صنایع دفاعی.
- قاسمی، مهدی. و برزگر، کیهان. (۱۳۹۲). استراتژی تهدید وجودی اسرائیل و امنیت ملی ایران. فصلنامه روابط خارجی، ۵(۱)، ۱۷۰-۱۹۷.

- کلانتری، فتح الله. (۱۳۹۵). تدوین راهبردهای جنگ احتمالی آینده با تأکید بر اجرای جنگ هیبریدی، *آینده پژوهی دفاعی*، ۱(۲)، ۱۴۳-۱۶۲.
- کولایی، الهه. و رضازاده، حبیب. (۱۳۹۲). نقش ایران در گسترش روابط جمهوری آذربایجان و اسرائیل. پژوهش‌های روابط بین‌الملل، ۳(۱۰)، ۹-۳۶.
- کولیوند، خلیل. (۱۴۰۱). آینده‌نگاری سیگنال‌های ضعیف تغییر در پیش‌بینی بازی جنگ ترکیبی روسیه علیه اوکراین. *دوفصلنامه بازی جنگ*، ۵(۱۱)، ۸۵-۱۰۶.
- Balcaen, P. , Bois, C. D. , & Buts, C. (2022). A game-theoretic analysis of hybrid threats. *Defence and Peace Economics*, 33(1), 26-41.
- Bachmann, S. (2015). Hybrid wars: The 21st-century's new threats to global peace and security. *Scientia Militaria: South African Journal of Military Studies*, 43(1), 77-98.
- Charap, Samuel (2015) 'The Ghost of Hybrid War', *Survival*, 57: 6, 51-58.
- Fridman, Ofer (2018) Russian "hybrid warfare": resurgence and politicization (London: Hurst).
- Hoffman, Frank G (2007) Conflict in the 21st Century: The Rise of Hybrid Warfare (Arlington: Potomac Institute for Policy Studies).
- Hoffman, Frank G (2009) 'Hybrid Warfare and Challenges', *Joint Force Quarterly*, 52: 1, 34-39.
- Malksoo, Maria (2018) 'Countering Hybrid Warfare as Ontological Security Management: The Emerging Practices of the EU and NATO', *European Security*, 27: 3, 374-392.
- Mattis, James N, and Frank G Hoffman (2005) 'Future Warfare: The Rise of Hybrid Wars', *Proceedings Magazine*, 131, 18-19.
- Monaghan, Andrew (2015) 'The "War" in Russia's "Hybrid Warfare"', *Parameters*, 45: 4, 65-74.
- Munoz Mosquera, Andres B, and Sascha Dov Bachmann (2016) 'Lawfare in Hybrid Wars: The 21st Century Warfare', *Journal of International Humanitarian Legal Studies*, 7: 1, 63-87.
- O'Connell, Mary Ellen (2015) 'Myths of Hybrid Warfare', *Ethics and Armed Forces*, 2: 2, 27-30.
- Renz, Bettina (2016) 'Russia and "Hybrid Warfare"', *Contemporary Politics*, 22: 3, 283-300.
- Tenenbaum, Elie (2015) 'Hybrid Warfare in the Strategic Spectrum: An Historical Assessment', in Guillaume Lasconjarias and Jeffrey A Larsen (eds), *NATO's response to hybrid threats (Rome: NATO Defense College)*, 95-112.
- Sari, A. (2020). Legal resilience in an era of grey zone conflicts and hybrid threats. *Cambridge Review of International Affairs*, 1-22.

- Wirtz, James J (2017) ‘Life in the “Gray Zone”’: Observations for Contemporary Strategists’, *Defense and Security Analysis*, 33: 2, 106–114.